

[Definice]

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[2000](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[2000](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 23. 12. 2000
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 23. 12. 2000

[Definice]

Definice není možná na základě a v rámci pouhé narativity, nýbrž pouze za pomoci pojmů. Jinak řečeno, definovat lze v pravém smyslu pouze pojmově. Tím je zároveň dáno, co je možno definovat: opět jen pojmy. Toho si většinou nejsou dostatečně vědomi ti, co jinak v praxi velmi dobře dovedou definovat. Nejedna geometrie má za to, že jeho definicí „část plochy, omezená třemi přímkami, jež se neprotínají v jednom bodě“ je vymezen a tím určen trojúhelník jako rovinný útvar. Je to však vážná chyba, neboť onou definicí je vymezen pojem trojúhelníka, nikoli trojúhelník jako útvar. Teprve sekundárně se zmíněná definice vztahuje k příslušnému geometrickému útvaru, a to pouze proto, že definici rozumíme, protože jsme se od počátku naučili pracovat s pojmy tak, že se jejich pomocí hned odnášíme k těm „skutečnostem“, k nimž nás pojmy „navádějí“ a „přivádějí“. V případě geometrie dochází k chybnému předpokladu, že lze definovat sám geometrický útvar, prostě proto, že geometrické útvary jsou prvotně naším dílem, jsou to naše konstrukce. V důsledku toho, že tyto konstrukce jsou přímým výsledkem naší pojmové práce, totiž našeho zpředmětnění, je vztah mezi pojmem trojúhelníku a trojúhelníkem tak těsný a přesný, že záměna obojího nemá jiné než zcela teoretické důsledky. Horší to je všude tam, kde vztah mezi pojmovými konstrukcemi a těmi „skutečnostmi“, k nimž se tyto konstrukce odnášejí, má obrácený spád. Zatímco „reálný“ trojúhelník je ve skutečnosti jen nápodobou trojúhelníku myšleného, všude jinde je tomu naopak: skutečné jedle a skutečné krávy nejsou žádnou napodobeninou našich původnějších (pojmových ani jiných) konstrukcí, nýbrž právě naopak naše konstrukce jsou pokusem postihnout některé specifické vlastnosti a rysy živých jedlí a živých krav, které jsou jim společné, ačkoliv „reálně“ je každá jedle a každá kráva nejen individuálním „případem“, nýbrž jsou vskutku každá trochu jiná a tedy jedinečná.

(Praha, 001223-1.)